

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pastorum Concionatorumque Instructioes

Borromeo, Carlo

Coloniae, 1587

VD16 B 6753

De virtutum officijs bonisque operibus exponendis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51263)

124   CONCIONATORVM
Ecclesia adhibet ad filiorum salutem.

Ostendet religiosas preces, quæ in eo Sacramento peraguntur, salutariter prodesse. Et cetera multa adiunget ad sanctam spem excitandam.

*De virtutum officijs bonisque operibus
exponendis.*

SICUT autem in vitijs dissuadendis, atque exagitandis non modò vniuersè, sed speciatim singulas partes, vitiosasque actiones persequi concionator debet: ita virtutes, earumque præcipua officia, exponet non modò in vniuersum, sed sigillatim, ac diligenter.

Quare ad certas species descendet, quæ ad verum Dei cultum, quæque ad animarum salutem pertinent. Hocque diligentius, atque enucleatius præcepta, institutaque huius generis præcipua tradet, quo negligentius, his temporibus tractari solent.

Spiritalis vitæ partes, atque officia, quæ ex intima sanctissimorum virorum disciplina depromuntur, exponere studebit præclare, atque usque ad eò accuratè, ut nullum spiritualis, sanctæque institutionis locum relinquat.

Quas virtutes sapius concionator commendare debeat.

Ad euangelica consilia amplectenda, ad perfectioris vitæ disciplinam suscipiendâ,

ad mundi contemptum audientium animos sæpe impellet: quò studiosius cælestis spiritualisq̃ vitæ instituta amplectantur. Atque hic quidem amplissimus cāpus est, in quo sæpe Christiani concionatoris excurrat sermo.

Adhortabitur suos Ecclesiastes.

Nec prætermittet, auditores ad misericordix, eleemosynæque opera perpetuò excitare. Nam hic locus latè patet, pertinet que ad omnes.

Ad Misericordix opo

Huic consequens est concionari aliquādo, de hospitalitatis officijs, de hospitalibus, de societatibus, seu sodalitatibus charitatis, atque de omni cura pauperum.

Alter locus etiam, atque is quidem vberimus est, de eleemosyna spiritali. Qui locus à concionatore nunquam omittatur, cum vsu venerit, veniet autem sæpissimè.

Correctionis igitur fraternæ, quæ ad eleemosynæ spiritualis speciem refertur, necessitatem demonstrabit: corrigèdi fraternè modum docebit: præcepta atque instituta vtiliter, prudenterque tradet.

Ad correctionem fraternam.

Ad pœnitentiæ exercitationes, corporis macerationem, castigationemque populū sæpè accendet.

Ad pœnitentiæ exercitia.

Ad ieiunium, prout vigiliæ, & aduētus, quadragesimæque tempora incidunt, sæpè concionem transferet, qua & ieiunij necessitatem, & salutare fructus, qui in-

de

de existunt, vberimè exponet.

Ad ieiuniū Et, quod plurimi interest, docebit sancti ieiunij certas leges, quas religiosi viri non modo instituerunt, sed executi sunt diligentissimè. Atque in hoc genere versabitur, & sæpius atque diligentius, quo grauius ab omnibus ferè peccatur.

**Ad lectio-
nem piorū
librorum.**

**Ad piarū
imaginum
vsum.**

**Ad doctri-
næ Chri-
stianæ in-
stitutionē.**

Quò autem frequētius, atque ad eò studi-
diosius, non modò sermonibus suis, sed e-
tiam tractationibus ad pietatis opera, & spi-
ritalis vitæ studia, exercitationesque popu-
lus excitetur: quàm sæpissimè concionator
piorum librorum lectionē suadebit, ostē-
detque salutare vtilitates, quæ inde vber-
rimæ existent. Contraque nihil non agat,
vt librorum inutilium, atque ad eò turpiū,
quorum studio morum disciplina corrum-
pitur, vsus omnis planè extinguatur.

Idem agat de turpibus, obscœnisque ima-
ginibus, atque alia ratione improbatis.

Sacras tantum imagines, quæ ad pietatē
animos inflamment, domi, & vbiq;, haberi
debere docebit.

Ethnicorum libri, qui in falsorum deo-
rum commentitiarumque fabularū com-
memoratione versantur, vt ex omni pue-
rorum schola, litterariaque infantum exer-
citatione tollantur, cum occasio tulerit, cō-
cionando suadere ne desistet.

Ad doctrinæ Christianæ institutionem,
qua

qua pueris prima fidei rudimenta traduntur, quàm sapissimè atque maximè populo suadebit, & commendabit. Quo in genere ostèdet, quo nobiliores sunt, in illius doctrinæ scholas eo frequentiores conuenire debere, & ad docendū, & ad perdiscendum, quæ in Christiana nobilitate præstantissima sunt, salutis nostræ necessaria instituta, ac præcepta.

Nec verò verbis solū, & cohortatione aget, sed exemplo suo accendet.

Ideò eas scholas sæpenumero ipse adibit: suam item operam illis nauabit, prout Episcopus, episcopalesue Vicarij eandem ab ipso requisierint.

Porrò illud omnino præcipuū munus suum esse putabit, vniuscuiusq; status homines docere, atque instruere, beati Pauli exemplo, qui excellens, omnibusq; numeris absolutus vniuersarū gentiū cōcionator omnes ad officij sui functiones erudiuit.

Monebit igitur sapissimè parentes, liberos, virum, vxorem, dominū, seruum, clericum, laicum, priuatum, magistratū, eius officij, quod cuiusque proprium erit.

Omnes & singulos status officij admonabit.

Quæ ratione fieri possit, vt bonis animi, corporis, & externis ad consequendam sempiternam beatitudinem vtantur.

Qua moderatione prospera; qua patientia rursus aduersa ferre debeant.

De

**Ad bonam
filiorū edu-
cationem.**

De filiorum autem educatione, & totius
familix cura quàm diligentissimè aget, &
crebrò item, cùm optima hæc institutio
maximi intersit ad omnes totius Christia-
næ disciplinæ rationes. Quo in officio ma-
trum, ad vanitatem filias instruentium, &
dominarum, in pudicitia ancillarum tuè-
da negligentium, culpas valdè coarguet.

Commendabit, vt suprà, obseruantiam,
& obedientiam, quæ præstanda est pasto-
ribus, & sacerdotibus, ac quæ item princi-
pibus, & magistratibus, & denique maio-
ribus.

Monebit quam crebrò pro illis Deum
precentur.

Qua moderatione de eis loquantur, cùm
in hoc sæpissimè peccetur.

**Quid Magi-
stratui in-
culcādum.**

Rursus magistratus, cùm opus est, & a-
lios, qui præsunt, commonefaciet, populi
com. moda, non sua spectare debere: exem-
plo, & auctoritate ad veras virtutes, ad op-
timamque disciplinam illum dirigere: pa-
terno amore eundem amplecti, religionè
in primis, iustitiam, clementiam, fortitu-
dinem, & temperantiam in omni vita co-
lere.

**Quid nobi-
libus.**

Nobiles, humilitatis officia, modestiæ
partes, cæterasque virtutes, quæ nobilitatis
splendore prælucent, accuratè docebit.

Nullam nobilitatem esse ostendet, quæ
cum

cum Christiana nobilitate sit conferenda.

Proinde homines, nobiles præsertim, qui ruri habitant, cum aliquando insolentius se gerant, admonebit, quam benignè, quam modestè, cum rusticis, cum pauperibus, cum cæteris inferioris ordinis agant: ac docebit quam valdè indecorum sit, atque adeò turpe, & Christiana nobilitate indignum, imbecilliores iniuriosius tractare, opibus oppugnare, & quod flagitiosissimum est, & ad infamiæ notam inlignè, puellarum pudicitiam attentare.

Ignobiles ad veram nobilitatem, quæ in religionis, pietatisque cultu, & in præclaris humilitatis, patientiæ, Christianarumque aliarum virtutum officijs elucet, vehementer accendet.

Diuites monebit, quomodo ad salutem dirigant diuitiarum usum.

De quibus admonedi diuites.

Quo item modo omnia misericordiæ opera.

Docebitque omnes diuites esse, quia participes diuitiarum, & thesaurorum cælestium fecit nos Christus cæli & terræ rex, & bonorum omnium dominus.

Pauperes frequenter ad patientiam cohortabitur: consolatione leniet; atque excitabit ad sanctarum virtutum copiam, & usum.

Pro hominum denique conditione, varia

I

ria

ria salutis præcepta illis tradet: ita vt & rusticanis hominibus, & colonis, cæteris cuiusuis ordinis ac status deesse nolit, neque cohortatione, neque admonitione neque officio, ad vniuscuiusque institutionem Christianam accommodato.

Hæc, atque ad eò alia multa, vt & locorù & temporum, & personarum ratio postulabit, sibi ad concionandum piè, prudenterque concionator comparabit: ad quæ ita sicut expedire viderit, ab euangelij tractatione oportunè, apteque digredietur, cum digressionis locus erit.

Denique id concionator sibi statuet, ad auditorum salutem, quicquid dicturus est referre: itaque omnia planè cauebit, quæcunque ab eo proposito aliena sint. Quæ verò meditati sibi in mentem venerint, omnia ad eum finem referet.

*De Ecclesiæ institutis, & precandi studio,
fidelibus proponendo.*

CVM cætera ecclesiæ instituta, vt paulo antè commemoratum est, ritusque pro ratione temporum populo concionator proponet: tum sæpè, in omni concione illum docebit, quando, pro quibus, & modo oret.

Vt manè saltem, & vesperi precari ne ommittat,